

Correctievoorschrift VWO

2019

tijdvak 1
dinsdag 7 mei
07.30 - 10.30 uur

Aardrijkskunde

Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten in het bijgeleverde programma Wolf.
Zend de gegevens uiterlijk dinsdag 28 mei 2019 elektronisch naar het ETE.

Het correctievoorschrift bestaat uit:
Regels voor de beoordeling
Algemene regels
Vakspecifieke regels
Beoordelingsmodel

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 30, 31 en 32 van het Landsbesluit vwo-havo-vsbo d.d. 23-06-2008 (PB. 2008, no. 54).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van bovenvermelde artikelen van het Landsbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het ETE (Examenbureau).
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het ETE (Examenbureau).
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden

- toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
- 3.4 indien slechts een voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
- 3.5 indien meer dan een voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd worden, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
- 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, hoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan een antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar een keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Eenzelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij dient de fout of onvolkomenheid wel mede te delen aan het ETE. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen door het ETE rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer. Dit cijfer kan afgelezen worden uit omzettingstabellen die beschikbaar worden gesteld door het ETE na de bepaling van de definitieve cesuur.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen Aardrijkskunde vwo 2019 eerste tijdvak kunnen maximaal 76 scorepunten worden behaald. Het examen bestaat uit 31 vragen.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 De nieuwe zijderoute

1 maximumscore 3

- Semi-periferie. 1
- Kazachstan heeft een relatief laag BNP per hoofd per inwoner. 1
- Kazachstan kent een snelle (jaarlijkse) groei van het BNP per inwoner. 1

2 maximumscore 3

- Deze spoorlijn verbetert de bereikbaarheid / leidt tot groei van overslag / transport van Kazachstan (op andere vervoersmiddelen). 1
- Kazachstan krijgt binnen de regio de functie van hub. 1
- De verbindingen met Kazachstan (naar de buurlanden) zijn de spokes. 1

3 maximumscore 2

- Oorzaak: Er zal meer (illegale) migratie plaatsvinden naar deze regio / een vertrekoverschot optreden in andere regio's. 1
- Gevolg: Hierdoor ontstaat er regionale ongelijkheid / lokaal een hoge bevolkingsdruk / overurbanisatie / lokaal een braindrain. 1

4 maximumscore 3

- China kan meer mondiale macht krijgen / krijgt meer invloed in andere landen. 1
- Kazachstan wordt meer afhankelijk van China (in plaats van van de 'westerse' landen / van Rusland). 1
- Gebruikmakend van één van de volgende begrippen (voor 1 punt): hegemoniale staat / imperialisme / wereldmacht / neokolonialisme. 1

5 maximumscore 2

- De nieuwe zijderoute vormt een concurrent voor de scheepvaart. / Er zullen minder goederen per schip vervoerd worden. 1
- Hierdoor zullen minder schepen (vanuit China) Rotterdam aandoen / zal Rotterdam minder inkomsten genereren. 1

6 maximumscore 3

- Algemene regel: De trein is rendabel over kortere / middellange afstand. / Het schip is rendabel over langere afstanden. 1
- Situatiebeschrijving: Ondanks de hoge kosten van vervoer per trein over lange afstand heeft China toch gekozen voor een treinverbinding. 1
- Verklarend principe: Voor sommige producten is het vervoer per trein vanuit China naar Europa toch rendabel. 1

Opgave 2 Het Tanganyikameer

7 maximumscore 2

- Oorzaak: Het meer is diep / ligt dichtbij het magma in de aarde. 1
- Gevolg: Hierdoor wordt het meer verwarmd door hitte uit de aarde / geothermie / vulkanisme (die hier door de divergente plaatbeweging relatief dicht onder het oppervlakte ligt). 1

8 maximumscore 3

- Savanneklimaat 1
- Elk jaar heeft een hoge waterstand en een lage waterstand. 1
- Dit duidt op een droge periode en een regenperiode / natte en droge moesson (in de tropische zone). 1

9 maximumscore 2

- Algemene regel: Hoe beperkter / meer geïsoleerd een gebied, hoe kwetsbaarder de endemen zijn om uit te sterven (eilandtheorie). 1
- Verklarend principe: Het Tanganyikameer is geïsoleerd (met endemen die leven in een beperkt gebied) / heeft weinig uitwisseling met andere ecosystemen (dit leidt tot kwetsbaarheid van het ecosysteem). 1

10 maximumscore 2

- Het Tanganyikameer wordt (door de divergente plaatbeweging) een zee / een oceaan. 1
- Hierdoor verandert het water van zoet naar zout / is het meer niet langer geïsoleerd (waardoor het ecosysteem zal veranderen / verdwijnen). 1

Opgave 3 Gewelddadige steden

11 maximumscore 2

- Vooral in de landen van de semi-periferie is er (een groei van de) sociaaleconomische ongelijkheid / (groeiend) verschil tussen rijk en arm / (grote) bevolkingsgroei (wat een reden kan zijn voor een groei van geweld en criminaliteit). 1
- Eén van de volgende begrippen, voor 1 punt:
duale economie, fragmentarische modernisering, (groeiende kloof tussen) elite en massa, fast en slow world, polarisatie. 1

12 maximumscore 2

- Na toetreding tot WTO is er in (haven)steden (aan de kust) groei van handel / verbindingen / transport. 1
- Deze groei kan criminele activiteiten aantrekken (zoals voor smokkel, waardoor het geweld in deze steden toeneemt). 1

- 13 maximumscore 2**
- In Venezuela is de regering instabiel / corrupt / is politieke onrust. 1
 - Hierdoor heeft de regering geen baat bij het bijhouden / publiceren van statistieken / is er manipulatie van informatie en/of censuur (bijvoorbeeld voor het imago). 1
- 14 maximumscore 2**
- Met internationale criminaliteit / drugshandel / smokkel wordt (veel) illegaal / informeel / zwart geld verdiend. 1
 - Met de offshore-activiteiten kan men geld witwassen / in de formele economie krijgen / ontstaan belastingparadijzen. 1
- 15 maximumscore 3**
- Er zijn (in sloppenwijken) veel jonge mensen / mensen met de leeftijd van Giant / Er is veel groene druk / een hoog vruchtbaarheidscijfer / Er is een hoog urbanisatietempo. 1
 - Hierdoor blijven banen / voorzieningen / blijft infrastructuur / huizenbouw achter (door gebrek aan financiën) / is er ongelijke groei van de economie. 1
 - Hierdoor zoeken jongeren naar betere mogelijkheden / werk / geld via bendes / de informele sector (en dat leidt tot geweld). 1

Opgave 4 De kwetsbaarheid van Haïti

- 16 maximumscore 1**
- Een van onderstaande elementen met toelichting, voor 1 punt:
- Langgerekte bergketens / Breukgebergten / Het schiereiland (of een dergelijke omschrijving): dit duidt op het langs elkaar bewegen van platen.
 - Horsten en slenken: in Haïti zijn hoge en lage delen in het landschap, wat duidt op het langs elkaar bewegen van platen.
- 17 maximumscore 2**
- Voorbeeld van een juist antwoord:
- Oorzaak: Een seismisch gat betekent dat nog niet alle energie/kracht is vrijgekomen door de aardbeving. / Een seismisch gat betekent dat nog energie/kracht in de breukzone zit.
 - Gevolg: In de toekomst zal deze energie/kracht vrijkomen tijdens een (zware) aardbeving.

18 maximumscore 2

- Voorbeelden van argumenten voor: 1
 - Twitter is een snelle manier om mensen te informeren
 - Twitter heeft een groot bereik
 - Twitter is een goedkope manier om mensen te informeren
- Voorbeelden van argumenten tegen: 1
 - Niet iedereen heeft toegang tot Twitter
 - Bij een ramp kunnen voorzieningen (elektriciteit / internet) beschadigen

19 maximumscore 2

- Demografisch: het epicentrum bevond zich in (zeer) dichtbevolkt gebied met veel slachtoffers als gevolg. 1
- Economisch: de veelal met slechte materialen / illegaal gebouwde gebouwen / waren veelal slecht onderhouden / de infrastructuur was niet bestand / stortte in. 1

20 maximumscore 3

Tussen rampen kunnen meerdere relaties bestaan, zodat er verschillende antwoordmogelijkheden zijn:

- Natuurrampen: een orkaan of een aardbeving kan leiden tot een milieuramp. 1
- Milieurampen (als gevolg van een natuurramp): versnelde bodemerosie / verlies landbouwgrond / verlies oogst / aantasting watervoorziening / modderstromen / landverschuivingen kan leiden tot een humanitaire ramp. 1
- Humanitaire rampen: hongersnood / watertekort / verspreiding van ziektes. 1

Opgave 5 Het Rohingya-conflict

21 maximumscore 3

- De regio kreeg het beeld van een (militair) conflictgebied. 1
- Oorzaak: Na de onafhankelijkheid (vanaf de Tweede Wereldoorlog) werden de koloniën opgedeeld / nieuwe grenzen getrokken / ontstonden nieuwe landen / viel het bestuur weg. 1
- Gevolg: Tussen naties / staten / volken / etniciteiten / godsdiensten ontstonden (grens)conflicten / (burger)oorlogen. 1

OF:

- Oorzaak: Na de Tweede Wereldoorlog ontstond de Koude Oorlog / een conflict tussen het kapitalisme (VS) en het socialisme / communisme (USSR). 1
- Gevolg: Landen raakten betrokken in deze (lokale) conflicten (die passen in de Koude Oorlog). 1

- 22 maximumscore 4**
- Situatie 3 (één natie als minderheid in meer staten). 1
- Argumenten voor:
- De Rohingya zijn (als natie) verspreid over verschillende landen / staten. 1
 - De Rohingya vormen (in meerdere landen / staten) een minderheid. 1
- Argument tegen: één van de volgende argumenten, voor 1 punt: 1
- De Rohingya vormen geen / niet één natie / zijn staatsburgerloos gemaakt / worden door de Junta niet als natie beschouwd.
 - De Rohingya zijn verspreid over / gevlucht naar meer landen (dan de buurlanden) / verspreid binnen Myanmar / Er is sprake van een diaspora van de Rohingya.
- 23 maximumscore 2**
- Verklarend principe: In buurlanden (zoals Bangladesh en India) wordt er Engels gesproken / (zoals Bangladesh en Pakistan) is een grote islamitische gemeenschap. / In de buurlanden heerst er een zelfde soort cultuur. 1
 - Niet-economische oorzaak (twee van de volgende voor samen 1 punt): Taal, geloof, cultuur, kettigmigratie / netwerkmigratie / volgmigratie, (meer) vrijheid. 1
- 24 maximumscore 2**
- De Rohingya worden in Myanmar niet erkend / hebben geen recht op bijvoorbeeld onderwijs / werken voornamelijk in de zelfvoorzienende landbouw. 1
 - Hierdoor zal er geen braindrain / geen afname van de economische groei optreden. 1
- OF:
- Door de grote vlucht van de Rohingya zullen er minder conflicten optreden (tussen de boeddhisten en de moslims). 1
 - Hierdoor is er meer ruimte voor economische groei / stabiliteit. 1
- 25 maximumscore 3**
- China en India groeien economisch sterk / worden steeds belangrijkere (economische) actoren met een toenemende onderlinge handel binnen deze regio / tussen landen in het zuiden / tussen landen van de (semi-) periferie. 1
 - Deze landen hebben (steeds meer) grondstoffen nodig (voor de economische groei / toenemende handel). 1
 - De winning / Het transport van grondstoffen vindt plaats vanuit de staat Rakhine (wat leidt tot conflicten over grondgebied / grondstoffen tussen etnische groepen en de Junta). 1

26 maximumscore 2

- Myanmar schendt vaak de mensenrechten / het internationaal recht. 1
- West-Europese landen hopen met een (economisch) boycot dat de Junta de mensen in Myanmar beter gaat behandelen / zich houdt aan het internationaal recht. 1

Opgave 6 Kind van Krakatau

27 maximumscore 3

- De vulkaan barst (explosief) uit (eruptie). 1
- De (helling van de) vulkaan / (Een groot deel van) het eiland) is (door de uitbarsting) het water in geschoven (massabeweging). 1
- Hierdoor zijn grote bewegingen in het water ontstaan (die een tsunami veroorzaakten). 1

28 maximumscore 2

- Uit GB 54: 156A / 218BD (GB 55: 160A / 240BD / 143BC) blijkt dat er in deze periode / in de winter / in december veel neerslag is / de natte moesson is. 1
- Hierdoor worden plaatsen lastiger bereikbaar / wegen onbegaanbaar / is er kans op overstromingen (waardoor de hulp wordt bemoeilijkt). 1

29 maximumscore 2

- Door de eerdere uitbarsting is de grootste druk weg (uit de magmakamer / onder / in de vulkaan); 1
- hierdoor is een volgende uitbarsting minder explosief. 1

OF:

- Door de eerdere uitbarsting is het meest instabiele gedeelte van het eiland / het meeste materiaal al in zee geschoven; 1
- hierdoor is bij een volgende uitbarsting de kans op een nieuwe / grote aardverschuiving kleiner. 1

30 maximumscore 3

- Gloedwolk / pyroclastische stroom. 1
- Bij subductie wordt sediment en water met magma vermengd / ontstaat stroperig magma / magma met veel gas / kan de druk (in de magmahaard en kraterpijp) zich opbouwen. 1
- Hierdoor kan (een zeer explosieve uitbarsting ontstaan waarbij) gloeiend hete as en gas in de lucht worden geslingerd (pyroclastische stromen). 1

31 maximumscore 4

A Taal:

- Veel dorpen en eilanden kennen hun eigen taal.
- Dit bemoeilijkt de communicatie.

B Conflicten:

- Bepaalde regio's streven naar (meer politieke) onafhankelijkheid.
- Door geweld / tegenwerking wordt de organisatie / uitvoering van het plan bemoeilijkt.

OF:

- Hierdoor heeft de centrale overheid (in Jakarta) te weinig mogelijkheden voor organisatie / uitvoering.

C Ongelijkheid:

- Sommige regio's hebben een veel lager regionaal bruto product.
- Bij ontbrekende nationale fondsen is het moeilijk de organisatie / uitvoering te financieren.

D Laag BNP:

- Indonesië is een semi-periferieland / Er is weinig geld beschikbaar.
- Hazard management is duur in organisatie en uitvoering.

Opmerking: Voor een juist genoemd probleem per letter alleen 1 punt toekennen.